

علم أصول الفقه

٦٤

١٠-١٢-٩٣ ظهور

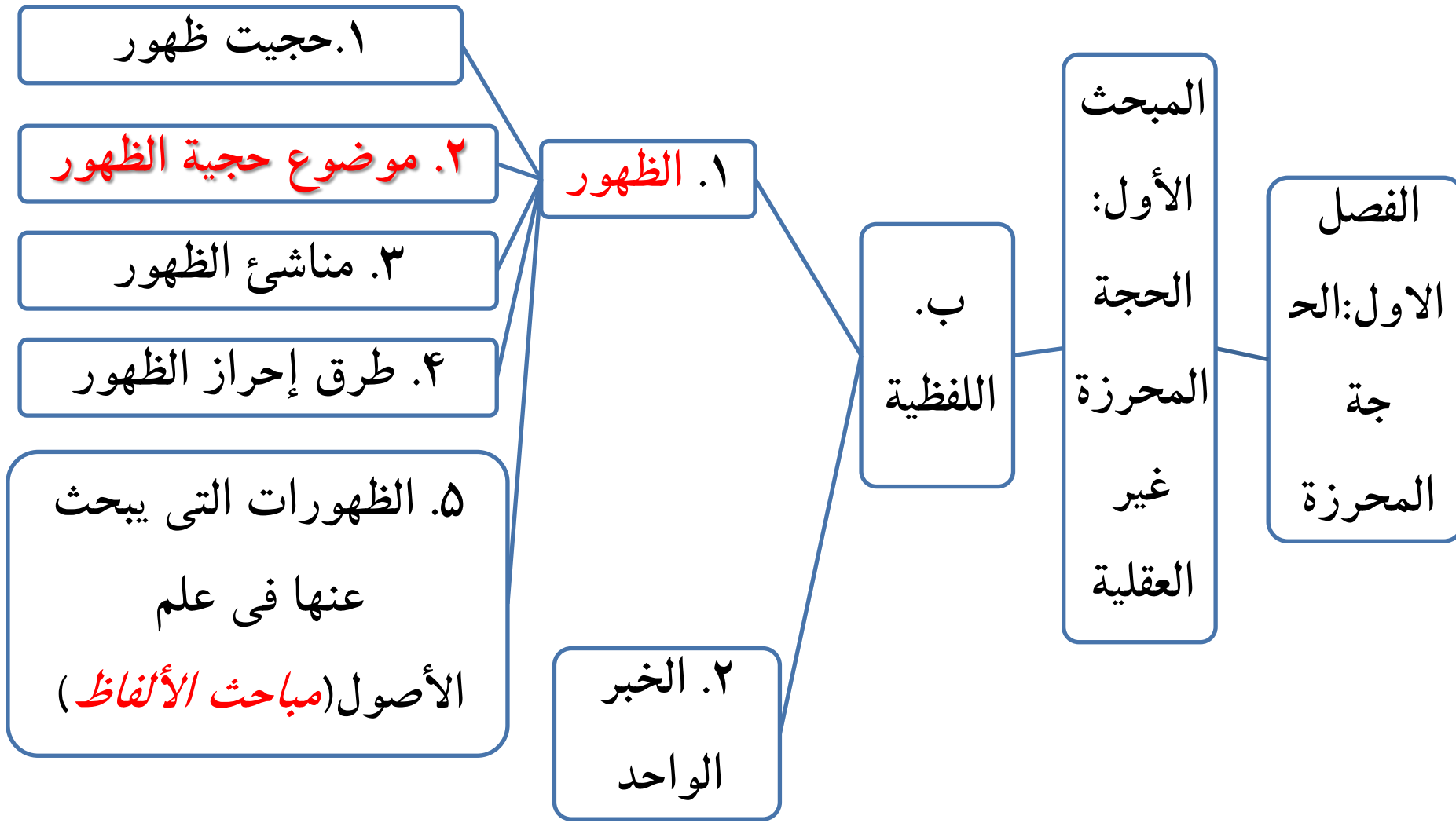
دراسات الأستاذ:
مهدي الهادي الطهراني

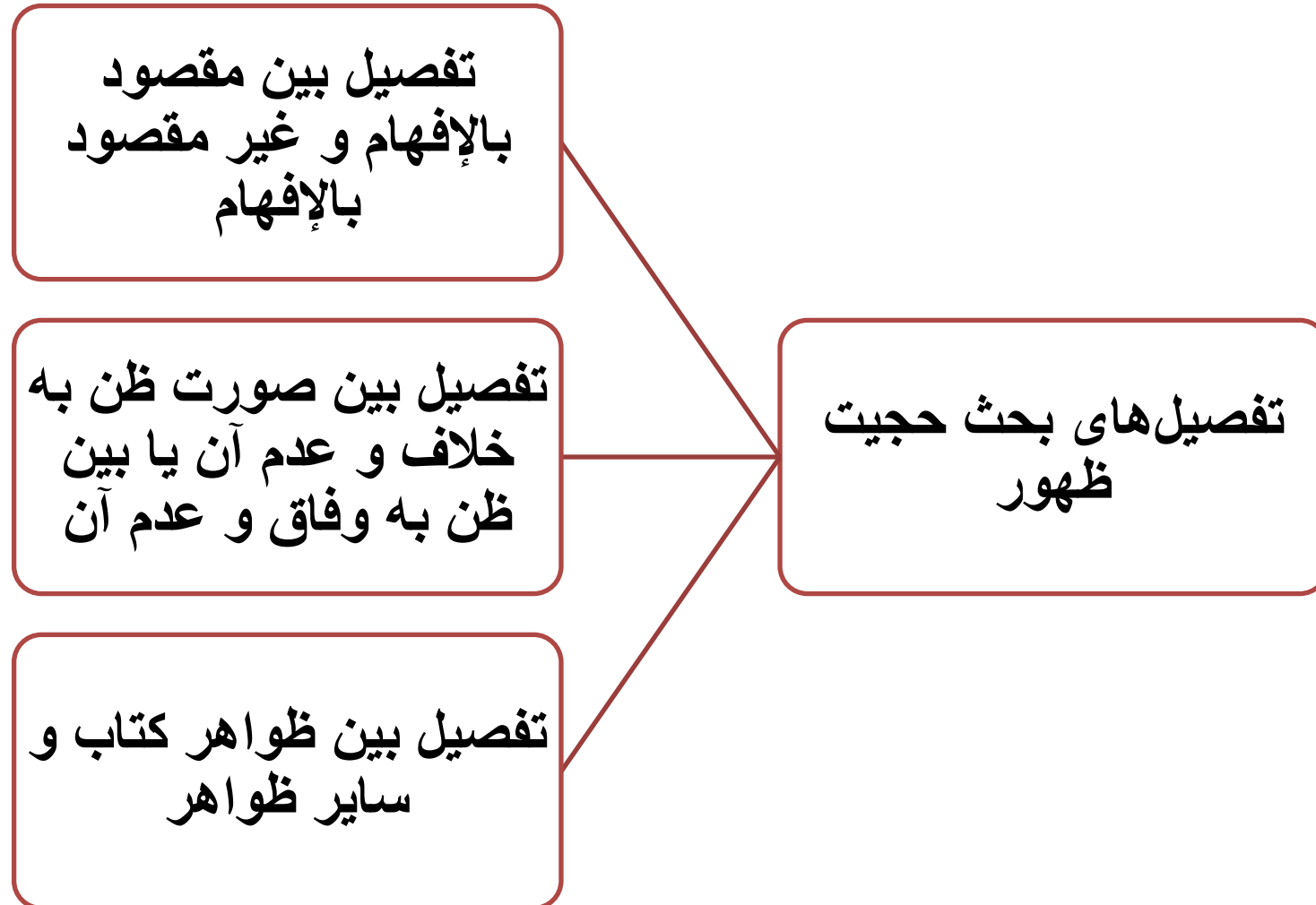
يَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ

- إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ افْتَرَىٰ إِثْمًا عَظِيمًا (٤٨)
-

يَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ

- إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا (١١٦)
-
-

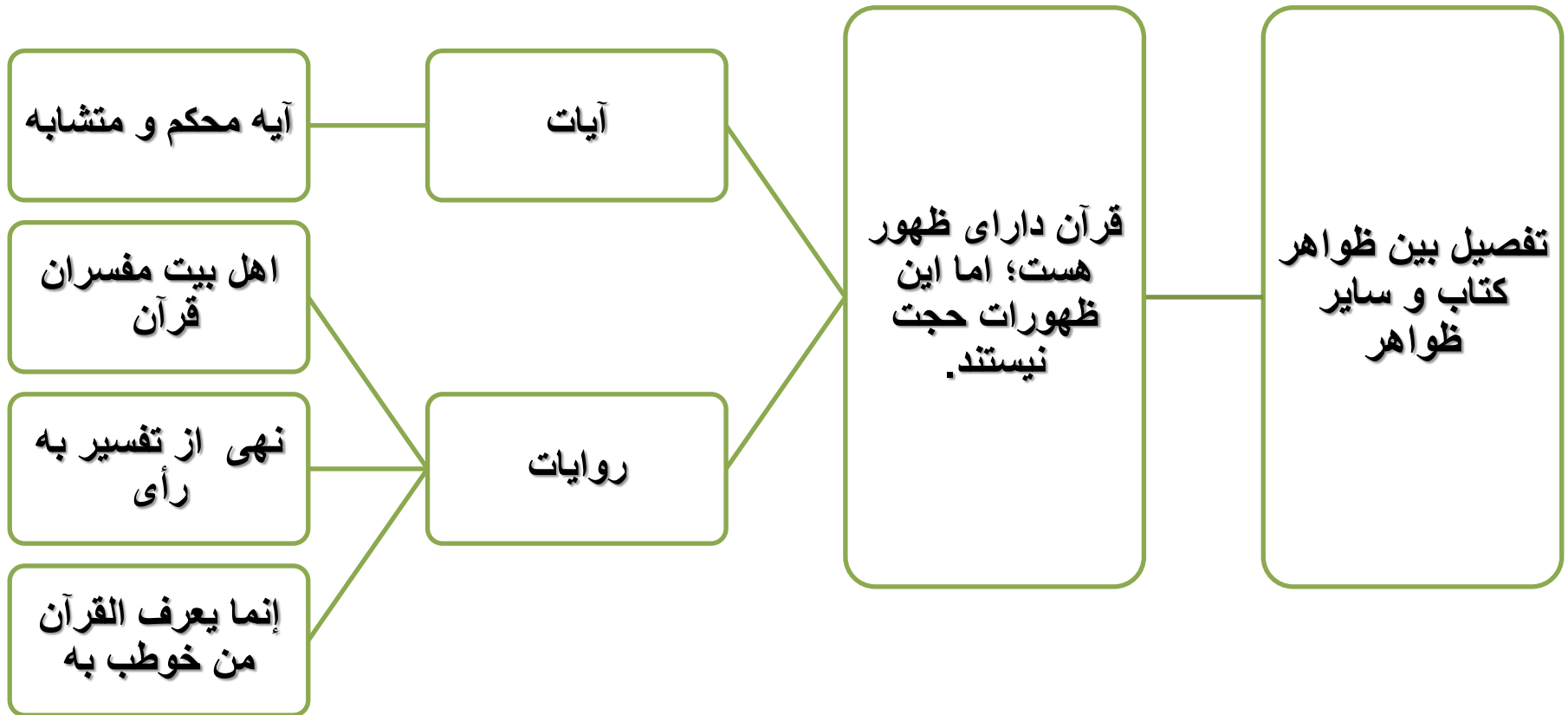
۳. تفصیل بین ظواہر کتاب و سایر ظواہر

قرآن ظهور دارد؛ لیکن این
ظواہر برای غیر اہل بیت
علیہم السلام حجت
نیست (تخصیص)

احتمال دیگر اینکه اصلاً
ظواہر قرآن ظاہر
نیستند (تخصیص)

تفصیل بین ظواہر کتاب و
سایر ظواہر

۳. تفصیل بین ظواهر کتاب و سایر ظواهر

۳. تفصیل بین ظواهر کتاب و سایر ظواهر

روایات ارجاع به قرآن (حدیث ثقلین)

روایات استثناء شرط مخالف با قرآن

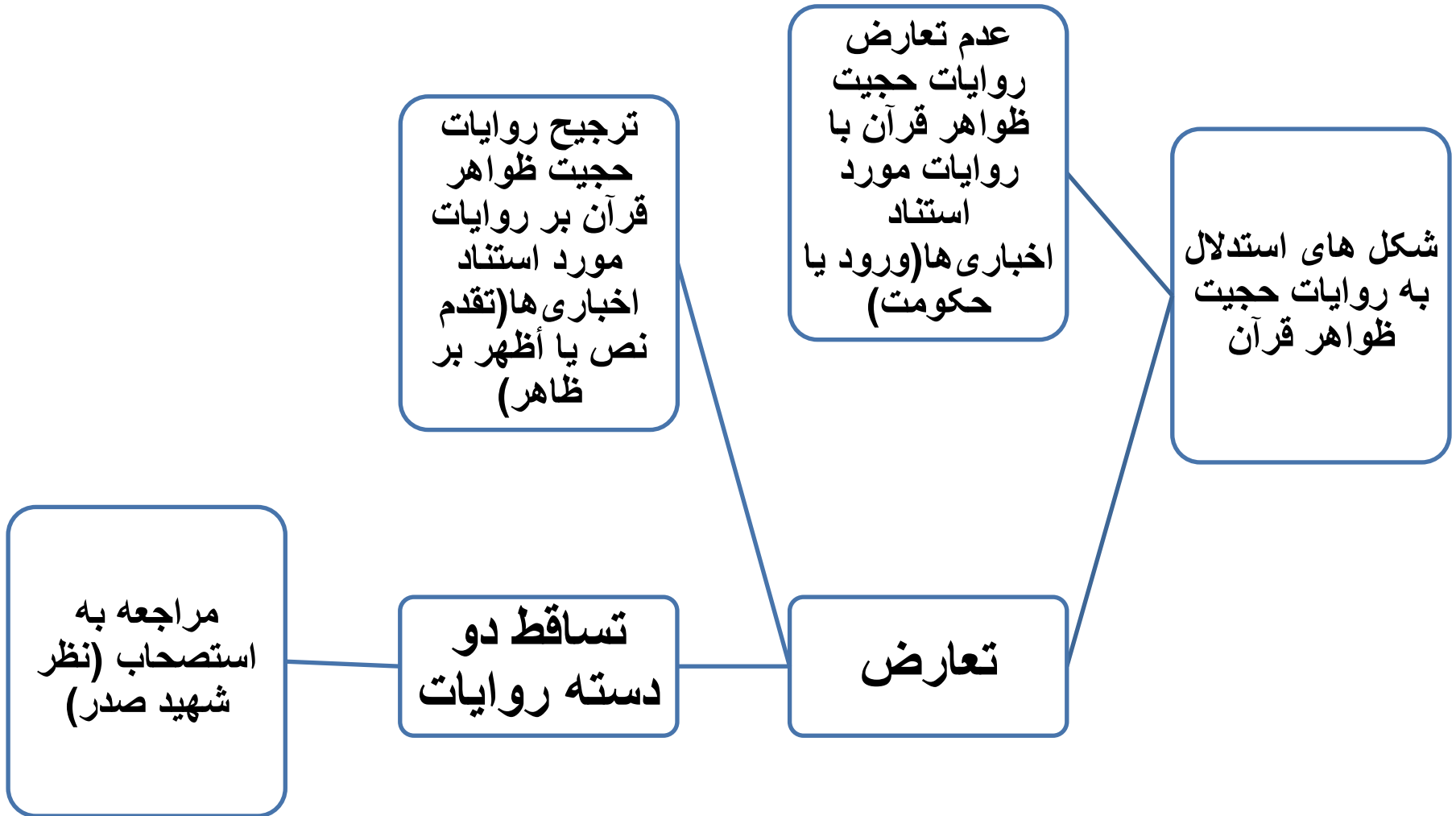
روایات عرضه احادیث اهل بیت ع بر قرآن

روایات ائمه ع در بیان يك حکم شرعی با استناد به ظواهر قرآنی

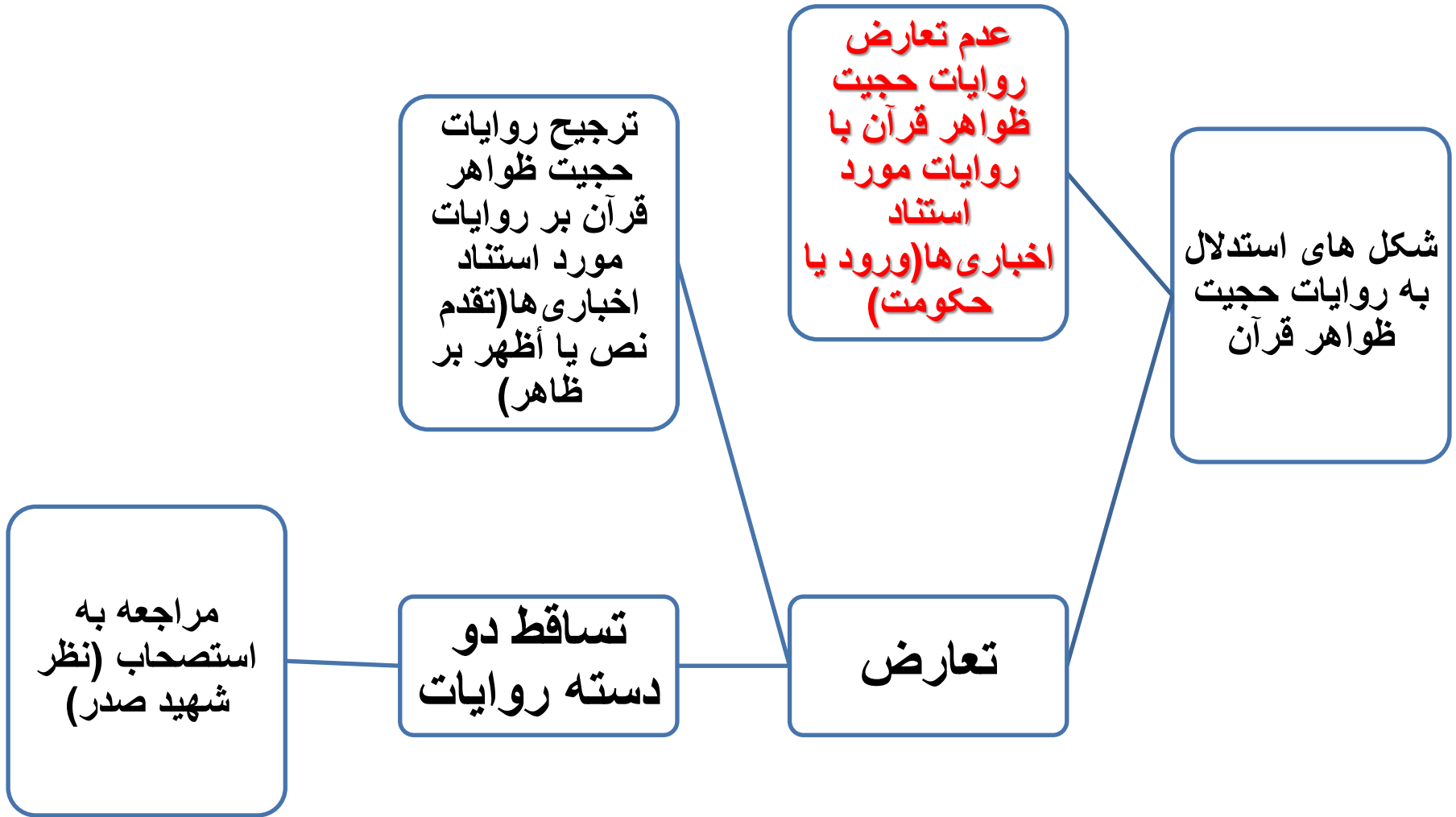
روایات ترجیح متعارضین به موافقت قرآن

روایات دال بر
حجیت ظواهر قرآن

۳. تفصیل بین ظواهر کتاب و سایر ظواهر

۳. تفصیل بین ظواهر کتاب و سایر ظواهر

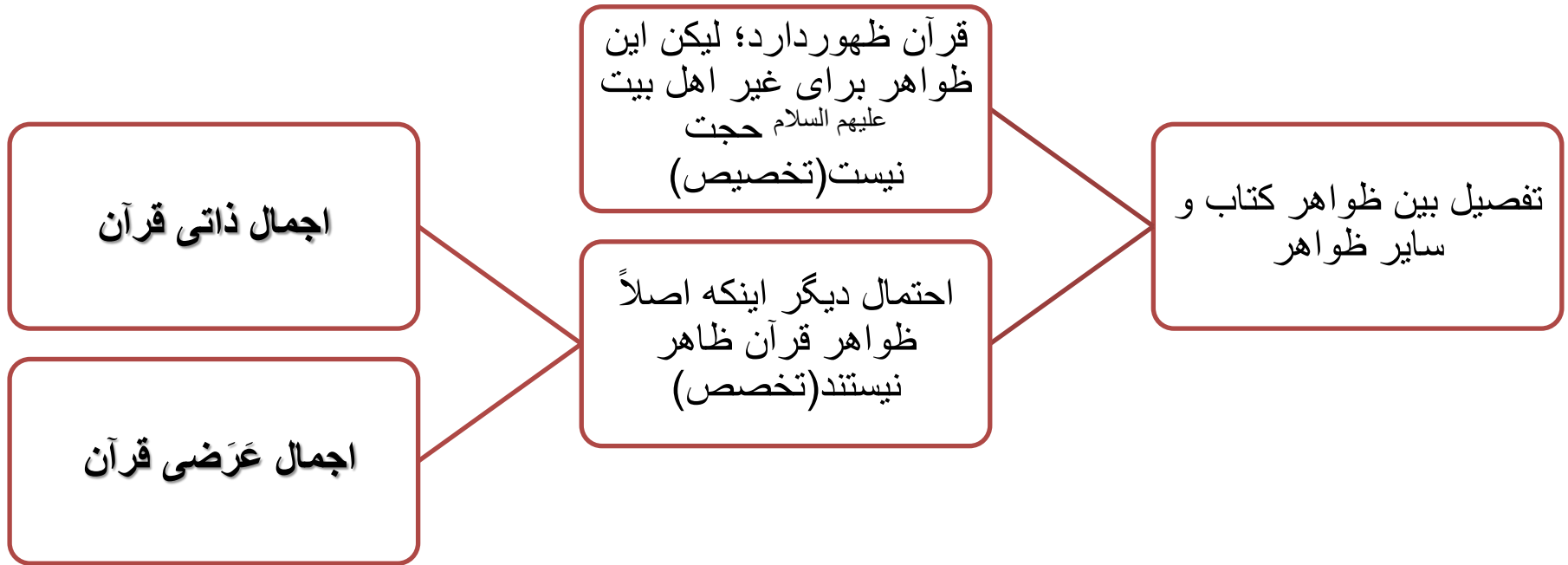
۳. تفصیل بین ظواہر کتاب و سایر ظواہر

قرآن ظهور دارد؛ لیکن این
ظواہر برای غیر اہل بیت
علیہم السلام حجت
نیست (تخصیص)

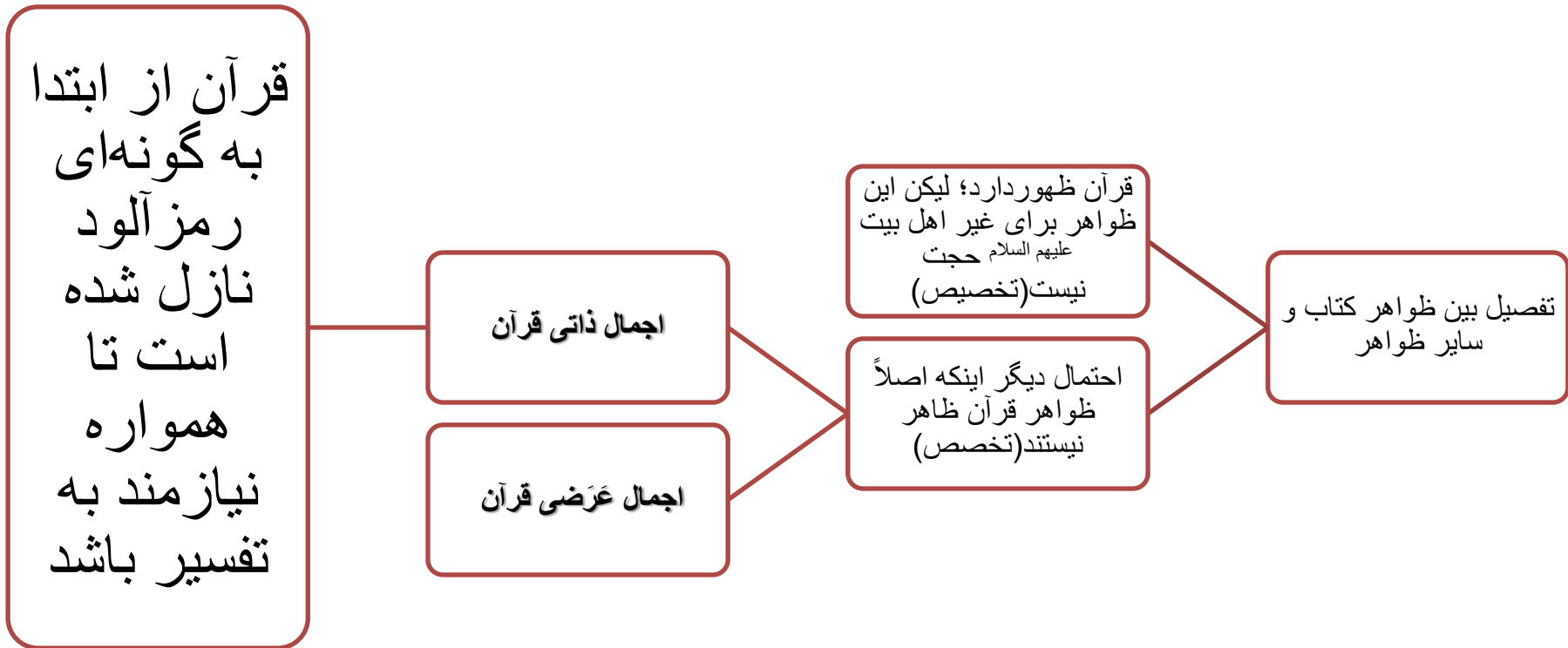
احتمال دیگر اینکه اصلاً
ظواہر قرآن ظاہر
نیستند (تخصیص)

تفصیل بین ظواہر کتاب و
سایر ظواہر

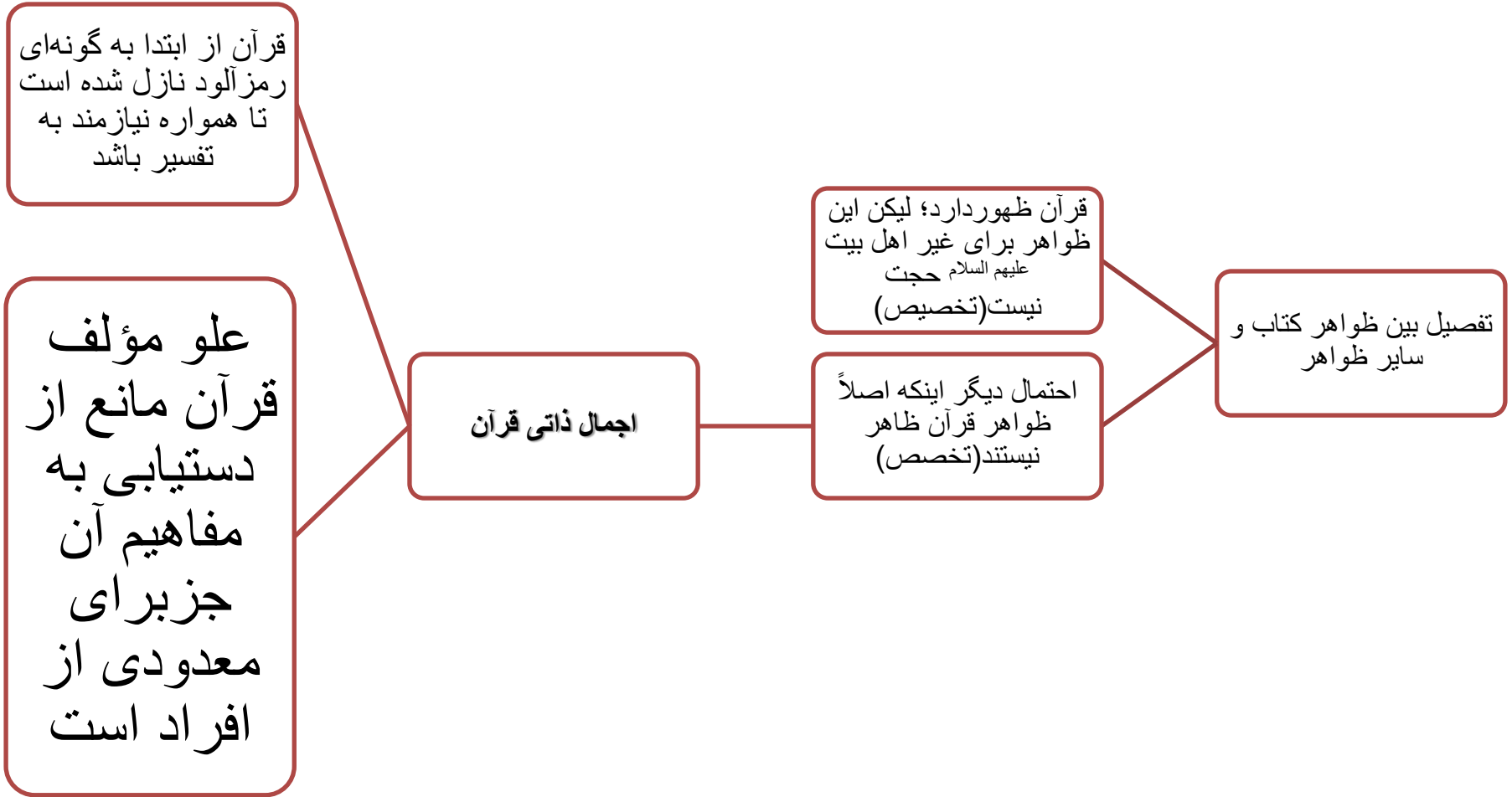
۳. تفصیل بین ظواهر کتاب و سایر ظواهر

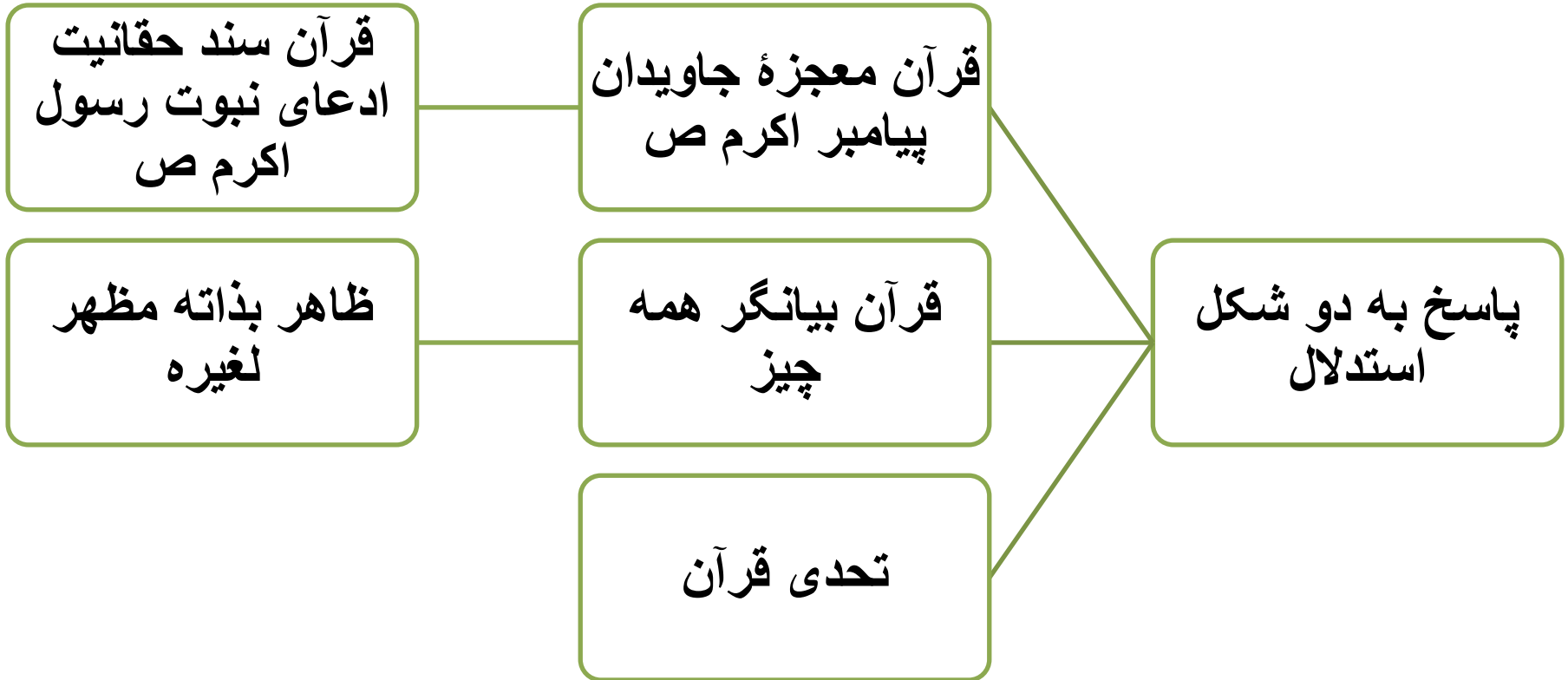
۳. تفصیل بین ظواهر کتاب و سایر ظواهر

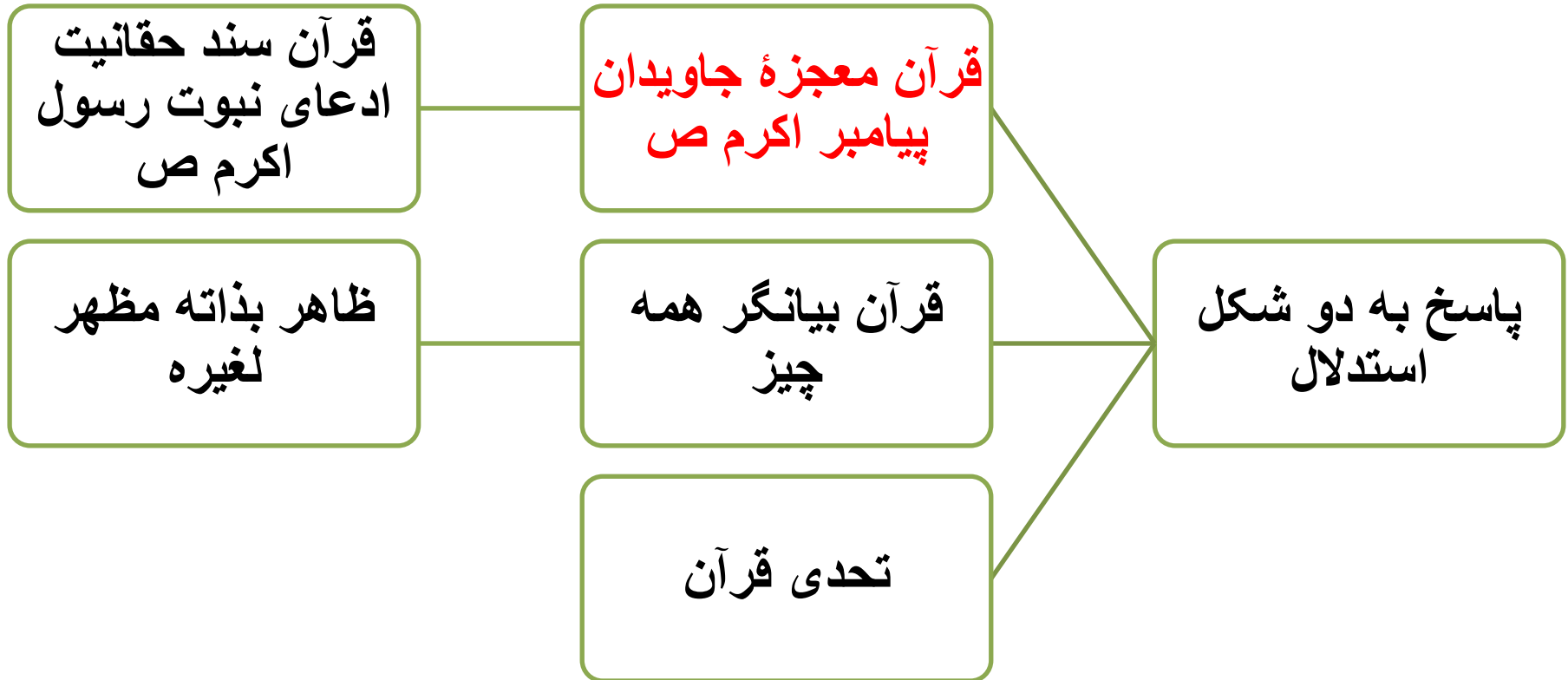
۳. تفصیل بین ظواهر کتاب و سایر ظواهر

۳. تفصیل بین ظواہر کتاب و سایر ظواہر

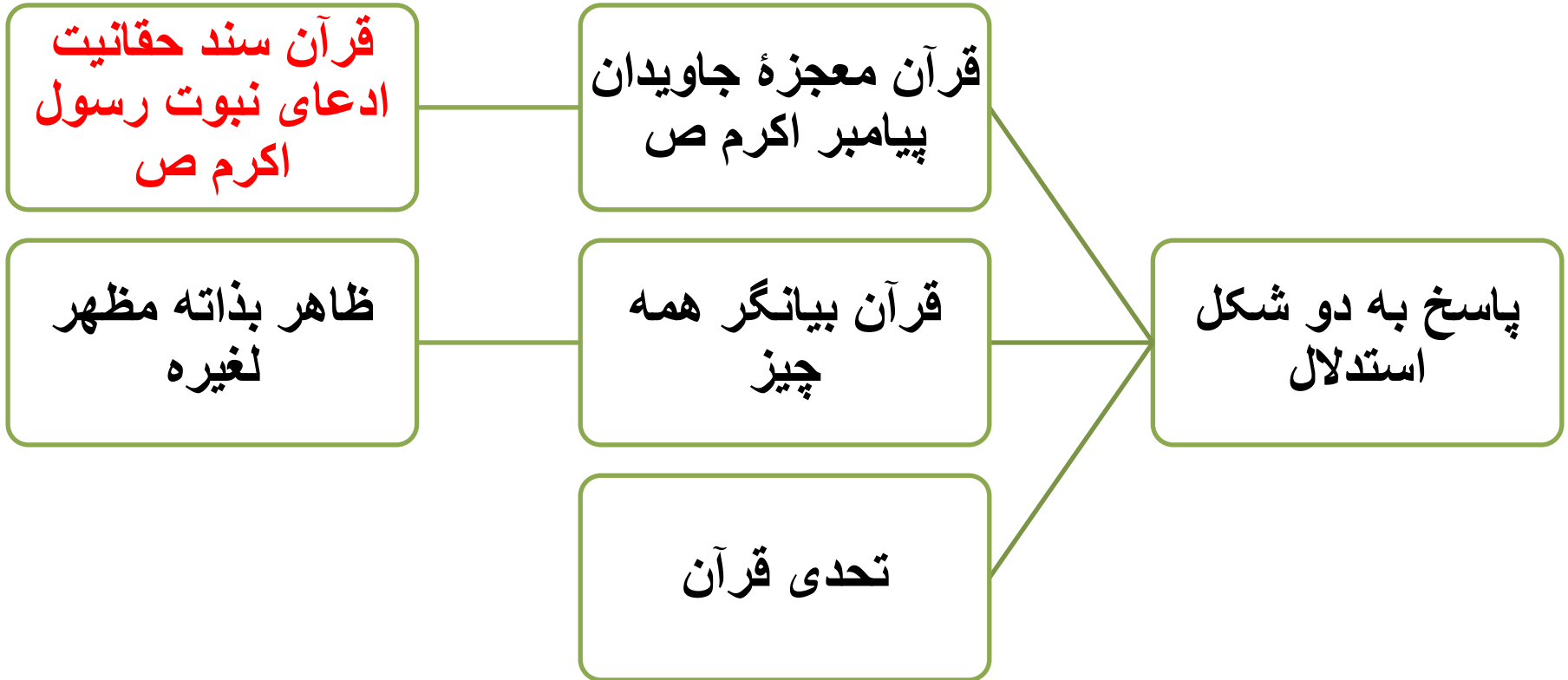
۳. تفصیل بین ظواہر کتاب و سایر ظواہر

۳. تفصیل بین ظواہر کتاب و سایر ظواہر

- پاسخ به دو شکل استدلال
- در پاسخ به این دو استدلال، باید توجه کرد که شأن قرآن در مجموعه معارف اسلامی و در اسلام چیست؟
- قرآن یکی از معجزات و معجزه جاویدان پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله است.
- معجزات دیگر آن حضرت هر یک در دوره‌ای ظهور پیدا کردند و از بین رفتند؛ اما قرآن در طول تاریخ باقی مانده است.

۳. تفصیل بین ظواہر کتاب و سایر ظواہر

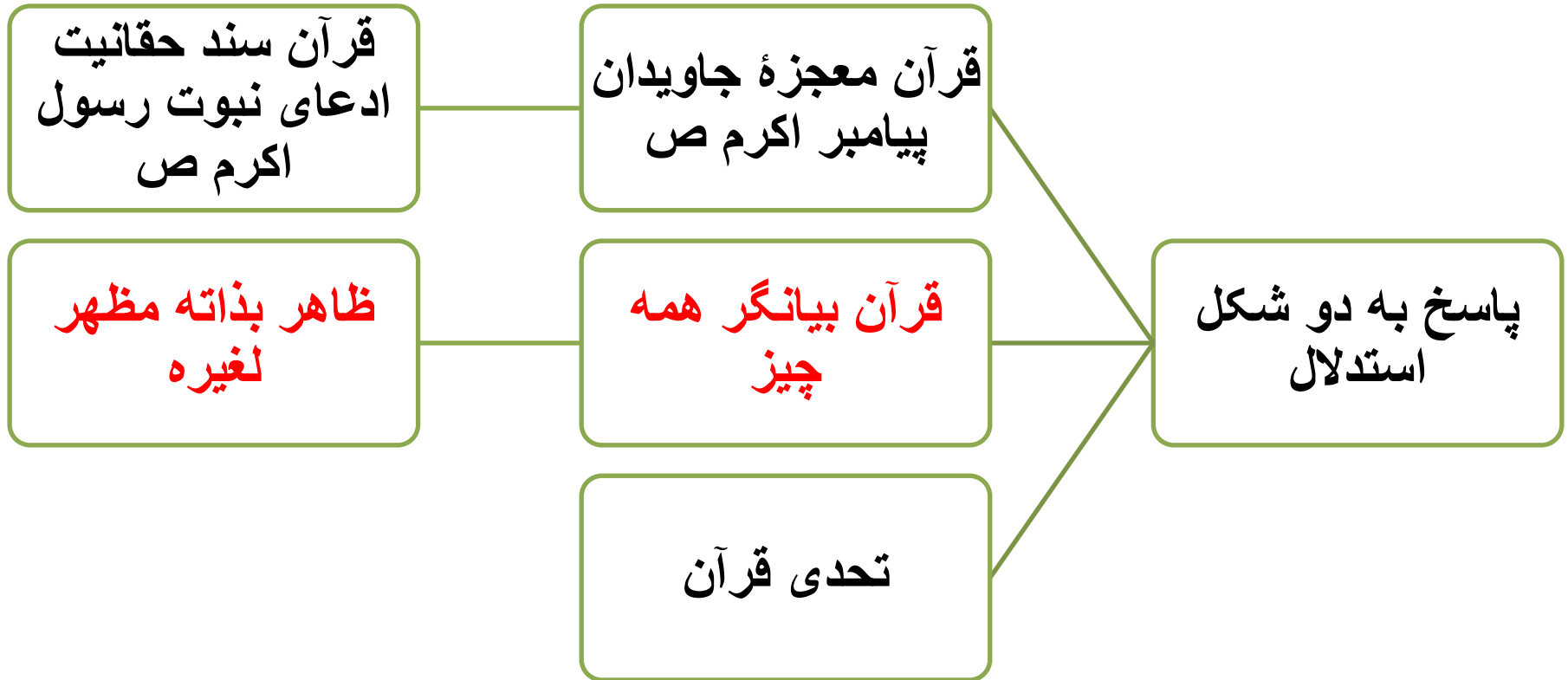
۳. تفصیل بین ظواهر کتاب و سایر ظواهر

- قرآن سند حقانیت ادعای رسول اکرم صلی الله علیه و آله بر نبوت است و اگر قرار باشد از دسترس فهم افراد عادی دور باشد به گونه‌ای که کسی نتواند از آن چیزی بفهمد، چگونه می‌تواند سندی برای حقانیت پیامبر صلی الله علیه و آله باشد.

۳. تفصیل بین ظواہر کتاب و سایر ظواہر

- وقتی قرآن می‌تواند شاهد صدق رسول اکرم صلی الله علیه و آله باشد که ابناء بشر بتوانند مفاهیم آن را درک کنند و بفهمند که این مفاهیم نمی‌توانسته از ناحیه خود پیغمبر صلی الله علیه و آله صادر شده باشد و اگر قرار باشد خود پیغمبر صلی الله علیه و آله قرآن را توضیح دهد آن‌ها خواهند گفت ما در اصل پیغمبر بودنت شک داریم چطور به کلامت اعتماد کنیم.

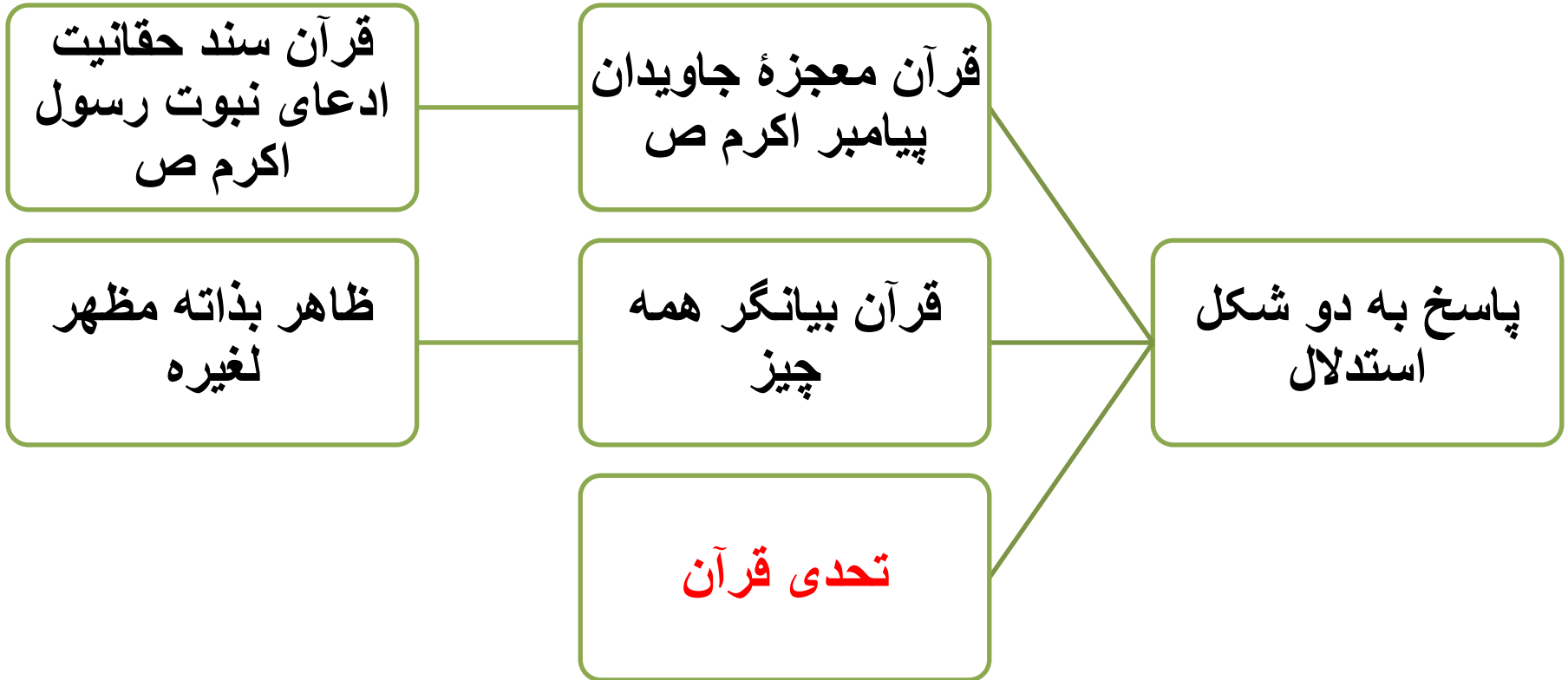
۳. تفصیل بین ظواہر کتاب و سایر ظواہر

۳. تفصیل بین ظواهر کتاب و سایر ظواهر

- همچنین خود قرآن این مطلب را مکرر بیان می‌کند که قرآن بیانگر همه چیز است؛ یعنی خودش آشکار است و بقیه چیزها در پرتو قرآن آشکار می‌شوند.

۳. تفصیل بین ظواہر کتاب و سایر ظواہر

۳. تفصیل بین ظواهر کتاب و سایر ظواهر

- همچنین قرآن اشاره می‌کند که اگر گمان می‌کنید قرآن از ناحیه غیر خدا تبارک و تعالی است، یک سوره‌ای مثل این سوره یا ده سور مثل این سور بیاورید. در حقیقت مبارزه طلبی و تحدی می‌کند. اگر قرار بود قرآن برای دیگران مفهوم نباشد، این مبارزه طلبی معنا نداشت.

۳. تفصیل بین ظواهر کتاب و سایر ظواهر

- این نکته که گفتیم سر اعجاز قرآن ارتباط امت با اهل بیت علیهم السلام است نه از این باب است که قرآن اصلاً مفهوم نیست همین مفهوم نبودنش باعث می شود که مردم به اهل بیت علیهم السلام مراجعه کنند.

۳. تفصیل بین ظواهر کتاب و سایر ظواهر

- این سخن درست نیست؛ زیرا در رتبه سابق بر رجوع مردم به اهل بیت علیهم السلام باید حقانیت خود رسول اکرم صلی الله علیه و آله اثبات شود و حقانیت خود ایشان به حقانیت قرآن اثبات می شود و حقانیت قرآن نیز به معجزه بودنش ثابت می گردد و اعجاز قرآن از این طریق اثبات می گردد که مردم آن را بفهمند تا درک کنند که قرآن یک چیزی است که نمی شود توسط انسان و بدون کمک الاهی بیان شده باشد.

۳. تفصیل بین ظواهر کتاب و سایر ظواهر

- گفته شد فاصله مؤلف قرآن با خلق بسیار زیاد است. باید توجه داشت که میزان توانایی یک نویسنده و مؤلف توانا از آنجا معلوم می‌شود که چقدر توانسته است غرضش را در تألیف تأمین کند؛

۳. تفصیل بین ظواهر کتاب و سایر ظواهر

- مثلاً اگر یک دانشمندی می‌خواهد یک کتاب تخصصی بنویسد و آخرین دستاوردهای علمی خودش را در آن زمینه بیان کند، باید ببینیم چقدر توانسته است آخرین دستاوردهای خود را در آن بیان کند؛
- اما اگر همان دانشمند تصمیم گرفت کتابی بنویسد که مطلب پیچیده‌ای که را خودش آن را بلد است، به کسانی که متخصص نیستند، آموزش دهد، دیگر نباید به گونه‌ای بنویسد که جزء متخصصان کسی آن را متوجه نشوند.

۳. تفصیل بین ظواهر کتاب و سایر ظواهر

- این شخص وقتی موفق است که بتواند آن مطالب عالی خودش را به زبانی ساده بگوید تا افراد عادی هم بتوانند از آن استفاده کنند.

۳. تفصیل بین ظواهر کتاب و سایر ظواهر

- حال باید دید غرض خداوند - تبارک و تعالی - از قرآن چه بوده است. اگر غرضش این بوده است که کتابی بفرستد که فقط اهل بیت علیهم السلام آن را بفهمند و کسی دیگر از آن چیزی نفهمد، باید کتابش طوری باشد که هیچ کسی غیر از اهل بیت علیهم السلام چیزی از آن نفهمد
- و اگر خدا تبارک و تعالی کتاب را برای هدایت انسان‌ها فرستاده است که خودش هم فرموده است که این قرآن «هدی للناس» است، علو مرتبة الهی، حکمت، قدرت و علم الهی اقتضا می‌کند قرآن به گونه‌ای باشد که قابل برداشت برای همه مردم باشد.

۳. تفصیل بین ظواهر کتاب و سایر ظواهر

- سرارتباط امت‌ها با اهل بیت علیهم السلام در این است که مفاهیم قرآن در عین حال که برای دیگران قابل فهم است، لوازمی دارند و آن لوازم خود لوازمی و همین‌طور... . این لوازم که مفاهیم ناپیدای قرآنی هستند، چیزی نیستند که هر کسی بتواند در مراجعه به قرآن به آنها دست پیدا کند. این‌ها همان چیزهای هستند که از آن به بطون قرآن تعبیر می‌شود.

۳. تفصیل بین ظواهر کتاب و سایر ظواهر

- همچنین اگر می‌گوییم قرآن ظواهری دارد و ظواهرش قابل فهم است، به این معنا نیست همه ظواهر قرآن مراد خداوند تبارک و تعالی است و نیاز به توضیح، تفسیر و تأویل ندارد، بلکه بعضی از ظواهر قرآنی در عین حال که ظهور دارند و آن ظهور برای همه قابل دستیابی است، نیازمند تفسیر و تأویل هستند؛ مثل همان آیاتی که مستند مجسمه در قابل تجسیم بودن خدا تبارک و تعالی است. این تفسیر و تأویل در مواردی ممکن است برای افراد عادی میسر نیست.

۳. تفصیل بین ظواهر کتاب و سایر ظواهر

- فهم این معانی ناپیدا و انجام این تفسیر و تأویل در مواردی جزء برای اهل بیت علیهم السلام میسر نیست.

٣. تفصيل بين ظواهر كتاب و ساير ظواهر

- نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تَبْيَانًا لِكُلِّ شَيْءٍ. (النحل، ٨٩)
- وَ إِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِمَّا نَزَّلْنَا عَلَيَّ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ وَ ادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ. (البقرة، ٢٣)؛ أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِعَشْرِ سُورٍ مِثْلِهِ مُفْتَرِيَاتٍ وَ ادْعُوا مَنْ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ. (هود، ١٣)؛ أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ وَ ادْعُوا مَنْ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ. (يونس، ٣٨)
- . البقرة، ١٨٥.

۳. تفصیل بین ظواہر کتاب و سایر ظواہر

• من با کسانی که مسلمان شدم خیلی برخورد کردم. یکی از آنها طلبه‌ای است که الآن در قم چندین سال است که تحصیل می‌کند و طلبه‌ای موفق و خوبی هم است. خیلی از ایشان این جمله را گفته‌اند. ایشان می‌گفت که من اغراض سیاسی داشتم به خاطر آن اغراض سیاسی در رشته علوم سیاسی در دانشگاه تحصیل کردم. بعد به سبب همان اغراض چند سالی در ارتش و در گروه‌های سیاسی بودم. سنش هم بالا بود. می‌گفت اصلاً با اسلام‌شنایی نداشتم. به صورت سنتی مسیحی بودم و در واقع مارکسیست بودم و چندان کاری به مسائل دینی نداشتم. یک روز در جائی منتظر کسی بودم. دیدم یک ترجمه انگلیسی قرآن آنجا است. من نمی‌دانستم اصلاً این کتاب درباره چیست. از سر کنجاوی کتاب را برداشتم و شروع کردم به ورق زدن. همین طوری که این کتاب را ورق می‌زدیم چیزهایی را که من یک عمر در دانشگاه، در گروه‌های سیاسی، در ارتش و در مراکز مختلف در جستجوی آنها بودم، این کتاب بیان می‌کند. هر ورقی که می‌زدیم، مطالبی زیادی می‌آمد که آن مطالب‌های من بود. همین باعث شد که تحقیق کنم این کتاب از کجا پیدا شده است و چه کسی آن را نوشته است. همین باعث شد کم‌کم با اسلام‌شنایان شدم و مسلمان شدم و بعد هم شیعه شدم. قرآن این‌گونه است! جالب اینکه آن فرد ترجمه قرآن را دیده بود. ترجمه قرآن، آن هم ترجمه انگلیسی خیلی با آیات قرآن که به زبان عربی است، فاصله دارد و آن ظرافت‌ها و ویژگی‌هایی زبان عربی را در زبان‌های دیگر به سادگی نمی‌شود منتقل کرد.

• . ید اللہ فوق ایدیہم. (الفتح، ۱۰)؛ وَسِعَ کُرْسِيُّہُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ. (البقرة، ۲۵۵)

۳. تفصیل بین ظواهر کتاب و سایر ظواهر

- البتہ بعضی مثل علامہ طباطبائی رضوان اللہ علیہ معتقدند کہ در قرآن اصلاً آیه مجملی کہ برای توضیح نیازمند بہ خارج از قرآن باشد، وجود ندارد و ما می‌توانیم ہمہ مجملات قرآنی را با ارجاع بہ مبینات قرآنی روشن کنیم. اساساً اعتقاد ایشان این است کہ وقتی ہمہ قرآن با ہم دیدہ شود، بعضی از قرآن بعض دیگر آن را تفسیر می‌کند. بعضی از مفسران این سخن ایشان را نقد کردہ‌اند و معتقدند چنین نیست کہ تمام قرآن نیازمند بہ خارج از قرآن نباشد.

۳. تفصیل بین ظواهر کتاب و سایر ظواهر

- این بحث در جای خودش بحث خیلی مفصلی است و درباره آن نقد و بررسی زیادی شده است و حتی بعضی از شاگردان علامه رضوان الله علیه در این بحث با ایشان موافق نبودند. همین مطلب که چگونه بعض از قرآن، با بعض دیگر آن تفسیر می شود و چگونه از یک آیه می توان برای رفع اجمال آیه دیگر استفاده کرد، در پرتوی رهنمودهای اهل بیت علیهم السلام حاصل شده است.

۳. تفصیل بین ظواهر کتاب و سایر ظواهر

- به همین جهت شما با مراجعه به تفسیر المیزان، می بینید علامه رضوان الله علیه از رهنمودهایی که در روایات آمده است، پی برده است که کدام آیه مفسر کدام است و چگونه این آیات یکدیگر را تفسیر و اجمال و ابهام یکدیگر را رفع می کنند.